

KÜLÜGYI MŰHELY – GYORSELEMZÉS SOROZAT

BALOGH ÁRON

PABLO ESCOBAR ÉLETRAJZOK

2022. ÉV 3. SZÁM

KÜLÜGYI MŰHELY – GYORSELEMZÉS SOROZAT

A Külügyi Műhely Alapítvány
elektronikus (online) megjelenésű időszaki kiadványa

FŐSZERKESZTŐ:

Dr. Kiss Lilla Nóra – dr. Wágner Tamás Zoltán

SZAKMAI LEKTOR:

Dr. Gazsó Dániel – Kontra Réka – Dr. Szabó Balázs

TITKÁR:

Tóth Zoltán Balázs

SZERKESZTŐSÉG TAGJAI:

Kontra Réka, Dr. Szabó Balázs, Dr. Tárnok Balázs, Dr. Tribl Norbert

KIADÓ:

Külügyi Műhely Alapítvány
1043 Budapest, Erzsébet utca 19.
Tel.: +3630-473-3508

Honlap: www.kulugyimuhelyalapitvany.hu

E-mail: kmszerkesztoseg@gmail.com

A kiadványt az Országos Széchényi Könyvtár
Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis archiválja.

© Balogh Áron, 2022.

© Külügyi Műhely Alapítvány, 2022.

ISSN 2630-8088

Crossref DOI azonosító 10.54599

[DOI: 10.54599/KMGYS.2022.3](https://doi.org/10.54599/KMGYS.2022.3)

PABLO ESCOBAR ÉLETRAJZOK

PABLO ESCOBAR PORTRAYS

BALOGH ÁRON¹

Absztrakt: Pablo Escobar személye sokak számára csenghet ismerősen a világban, ám a megítélése manapság is összetett. Meglátásunk szerint a 2010-es évek során antihősök iránt érzett enyhe szimpátiával kezdtünk tekinteni egy kegyetlen drogbáró életére, tevékenységére, miközben perifériára soroljuk azokat a cselekedeteit, melyek belső konfliktusba sodorták Latin-Amerika egyik legnépesebb országát az 1980-90-es években. Életrajzi jelleget öltő elemzésünk célja, hogy jelenünk számos Escobar-feldolgozása mellett hiteles képet adjunk a szervezett bűnözés történetének egyik legjelentősebb alakjáról. Egyszerre tekintünk forrásként a családtagok és az eseményektől függetlenebb kutatók elmondásaira, írásaira, mellyel célunk egy összetett ábrázolás olvasó elé tárása. Ezen munka motivációja továbbá az is, hogy ne felejtjük el – 30 évvel a címszereplő halála után, pozitív tónusú nosztalgizálás közepette –, hogy pontosan ki volt ő, illetve milyen hatást gyakorolt egy ország, de talán az egész amerikai kontinens életére.

Kulcsszavak: Pablo Escobar, Kolumbia, Medellín kartell, kokain, kábítószer-kereskedelem, életrajz

Abstract: The character of Pablo Escobar may sound familiar to the whole world, but his judgment is still difficult today. In our opinion, by the slight sympathy for anti-heroes in the 2010s, we begin to view the life and activities of a cruel drug baron, meanwhile we ignore the actions that actually plunged one of Latin America's most populous countries into internal conflict in the 1980s and 1990s. The purpose of our biographical analysis is to provide a credible picture of one of the most significant member of the history of organized crime in addition to the many Escobar pieces of the present. We simultaneously look at the stories and writings of family members and independent researchers as a source. We present different types of descriptions per event, as we do not have completely authentic information about them, however we try to describe them as detailed as possible. The goal of this work is also to remember – 30 years after the main character's death, amidst a positive tone of nostalgia – who exactly Escobar was and what impact he had on a country, but perhaps the whole American continent.

Keywords: Pablo Escobar, Colombia, Medellín cartel, cocaine, drug trafficking, portray

¹ Balogh Áron, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Nemzetközi biztonság- és védelempolitika mesterszakos hallgató. Kutatási területe Latin-Amerika, kábítószer-kereskedelem.

ORCID azonosító: <https://orcid.org/0000-0003-0888-5694>

A Szerző további szakmai munkásságát lásd a Magyar Tudományos Művek Tára oldalán: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10083580>

E-mail cím: balogharon2000@gmail.com

BEVEZETÉS

Pablo Escobar megítélése továbbra is rendkívül széles skálán mozog, azonban olyan egyén nincs, aki ne bírna véleménnyel az életéről, cselekedeteiről. A halálát követően a legtöbb ember számára negatív asszociáció volt jellemző a neve említésére, azonban az elmúlt években a különböző filmek, sorozatok hatására enyhe romantika kezdte belengni a karakterét. Egyesek szemében a drogbáró a misztifikálódás útjára lépett, hogy csatlakozzon az olyan erkölcsileg megkérdőjelezhető életet élő társaihoz, mint Al Capone vagy a sorozatgyilkos Ted Bundy. Az utóbbi évek reneszánszát azonban nemcsak a valóságtól elrugaszkodott megszemélyesítések jelentették, hanem sokan álltak ki a nyilvánosság elé azok közül, akik valamilyen módon kötődtek *El Patrón* életéhez. A nagy merítési lehetőség olykor azt jelentette, hogy egyesek csak azért írtak egy könyvet, hogy könnyű bevételhez jussanak, hiszen az Escobar névnek hála garantált ezek sikere. Ezzel ellentétben vannak olyan írások, amelyek egyértelműen a körülmények részletes és hiteles bemutatására törekednek, legyen szó a családtagokról, üzlettársakról, vagy olyanokról, akik a téma bővítésében mélyebbre ásták magukat a történetekben. Mark Bowden még a 2010-es évek nagy áradata előtt írta meg a könyvét Escobarral kapcsolatban, amely főként a halálához vezető éveket mutatta be. A 2001-ben megjelent *Killing Pablo* című könyve az egyik leghitelesebb korai forrást jelenti, amelyhez hozzá lehet kapcsolni fontosságban a Juan Pablo Escobar által írt életrajzát, az *Apám, a drogbárót*. Jelen tanulmányban számos további magyar nyelven is megjelent művet felhasználtunk, amelyek közül még kiemelendő a volt felesége, Victoria Eugenia Henao által írt *Mrs Escobar* is. Ezeken túl foglalkoztunk Jhon Jairo „Popeye” Velasquez és Shaun Atwood műveivel is. Meglátásunk szerint ezeket érdemes fenntartásokkal kezelni, hiszen az utóbbi számos megkérdőjelezhető, olykor fiktívnek tűnő elemet is tartalmaz, melyek közül többel ennek ellenére – de külön jelezve – a későbbiekben részletesebben is foglalkozunk. Az internetes elemzések, korabeli információkra építő cikkek feldolgozása pedig újabb perspektívát emel a tanulmányba, így az egymástól számos esetben különböző anyagok felhasználásával egy összetettebb portré megírására nyílik lehetőség. Ezen főbb források felhasználásával törekszünk egy több oldal elbeszéléseit bemutató, sokrétű életrajz elkészítésére, mely egy új nemzedék számára is bemutatja a világ egyik leghíresebb alvilági karakterét. Ahogy korábban említésre került, mindez azért is fontos manapság, mert sokan már nem emlékezhetnek az általa elkövetett tettek súlyosságára, illetve azok következményeire, amely sokakat hajlamossá tesz arra, hogy a pozitív oldalát fogja meg Escobar életének. Ezen elemzés a magyar nyelven megjelent életrajzokkal szemben nem köteleződik el egy-egy leírás mellett, hanem törekszik a lehető legsokrétűbb bemutatására az eseményeknek. Ezek mellett a téma aktualitását még jól jelzi, hogy a latin-amerikai ország kábítószerrel kapcsolatos kihívásai továbbra is jelen vannak, a jelenkori kérdések megoldásához pedig elengedhetetlen a vonatkozó történelem ismerete, hiszen a mai sajtóosságok az Escobar alatti években gyökereznek.

Jelen tanulmányunk egy rövidített változatát képezi a 2021-ben OTDK különdíjas munkának, illetve szakdolgozatnak. Escobar életének ezen rövid bemutatása a körülötte lévőknél mindennapjain túl mindössze az életének fő mozzanataira koncentrál, kiemelt figyelmet szentel azoknak, melyekkel kapcsolatban számos ellentmondás, párhuzamos elbeszélés létezik. A jelen vizsgálat ennek érdekében röviden ismerteti Kolumbia vonatkozó történelmét, amelyet követően az életrajz részletesebb kibontására kerül sor,

végezetül röviden ismertetjük a személyének örökségét, amely egy későbbi tanulmány témáját jelenthetné.

I. KOLUMBIA TÖRTÉNELME ESCOBAR SZÍNRELÉPÉSÉIG

Kolumbia Dél-Amerika északnyugati részében helyezkedik el, egyfajta kaput képezve az északi és déli kontinens között, így kiemelt jelentőséggel bír mind a legális, mind az illegális gazdaság és kereskedelem életében is. A mai állam területe az európaiak érkezését követően a spanyol korona fennhatósága alá került, évszázadokig Új-Granada Alkirályságának részeként. A fennálló rendet az 1780-as Túpac Amaru-féle lázadás ingatta meg először, amelyet számos kisebb-nagyobb kezdeményezés követett az alkirályság egymástól távol eső régióiban a következő évtizedekben. Az ország az 1810-es évek elején kezdődő, több éves függetlenségi háború után 1821-re nyerte el szabadságát Nagy-Kolumbia képében, amely rövid életűnek bizonyult, 1830-ra fel is bomlott.² Az egykori nagy állam nevét átörökítő spanyolajkú, katolikus országot³ az 1800-as években két nagy párt vetélkedése jellemezte, végül a belső ellentétet az 1000 napos háború tetézte. Ennek során kialakultak a mai határok Panama elvesztését követően. Az 1940-es évek a pártok a továbbra is fennálló szembenállást új szintre emelték Jorge Eliécer Gaitan liberális elnökjelölt elleni sikeres merényletet követően, hiszen elkezdődött a *La Violencia* („Nagy Erőszak”) korszaka. Az 1965-ig tartó időszak egyes becslések szerint 200-400.000 ember halálát okozták, illetve elvetették a különböző, főként baloldali ideológiájú gerilla szervezetek magvait is. 1964-ben megalakult a FARC, a Kolumbia Forradalmi Fegyveres Erők⁴ nevű marxista ideológiával átítatott mozgalom, mely a következő 50 évben – de utódszervezetei révén azóta is – további belső fegyveres konfliktusba taszította az országot. Mellettük jelentős tényezőnek számított az ELN⁵, EPL⁶ és egyéb szervezetek (például M-19⁷). Ezek mellett az ország belső biztonságát fenyegető újabb elem is megjelent az 1970-es évek elején. Ez volt a kábítószer, pontosabban a kokain⁸, amelynek

² A függetlenség legjelentősebb figurája a mai Venezuela fővárosában, Caracasban született, Simón Bolívar volt. A spanyol nemesi felmenőkkel rendelkező szabadságharcos számos kísérletét követően végül 1817-ben kezdett bele abba a hadműveletbe, amely elhozta a mai Ecuador, Kolumbia, Panama és Venezuela függetlenségét. A latin-amerikai egység víziója, a bolíviai és perui függetlenséget követően, azonban a régiók közti különböző érdekek miatt 1830-as halálának évében szétesett. Forrás: SKIDMORE, SMITH, GREEN, 2010. 194-196. o.; LILÓN, DANTAS DA CRUZ, SÁNCHEZ ROMÁN, NAGY, SANTOSNÉ BLASTIK, SEMSEY, SZILÁGYI, 2013. 72-91. o.

³ Sokszor hivatkoznak rá emiatt a „Szent Szív országaként”.

⁴ A szervezet 1966-ban felvette a FARC-EP elnevezést: *Las Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo*. A FARC gerillái 2016-ben békeszerződést kötöttek a kolumbiai állammal, melynek célja a fegyveresek leszerelése és reintegrálás a társadalomba, azonban ennek sikerét a 2017-ben hatalomra kerülő jobboldali kormány lépései és egyéb események megkérdőjelezhetővé tették, mivel különböző utódszervezetek képében a regionális jelenlétüket több helyen megőrizték. Azt viszont nehéz elvitatni, hogy az országos jelenlétüket és a koordináltságukat sikerült megszüntetni. Lásd bővebben: MOLNÁR, 2006. 57-59. o.; BUDAI, 2017. 68-94. o.; HEGEDŰS, 2017.45-60. o.

⁵ ELN: Nemzeti Felszabadítási Hadsereg (*Ejército de Liberación Nacional*), egy baloldali gerillaszervezet 1964-es alapítással. A mai napig aktív csoport az egyik legnagyobb az országban.

⁶ EPL: Népi Felszabadító Hadsereg (*Ejército Popular de Liberación*) egy 1967-ben alapított gerillaszervezet, amelyet 1991-ben sikeresen szereltek le, ideológiáját az *Esperanza, Paz y Libertad* nevű politikai párt vihette tovább.

⁷ Az Április 19-i Mozgalom (*Movimiento 19 de Abril*) szintén egy baloldali ideológiájú gerilla csoport, melynek tevékenysége több ponton is összefonódott Pablo Escobaréval. A szervezet 1990-ben politikai párttá szerveződött *Alianza Democrática M-19* néven.

⁸ A dél-amerikai őslakosok körében több ezer éves hagyomány a kokacserje-leveél rágszálása, melyet gyógyírként használtak szinte mindenre, a gyomorbántalmaktól egészen a hóvakságig. A kezdetben privilégiumnak számító levelet a 19. században európai vegyészek próbálták újfajta gyógyszerekké alakítani. A német Albert Niemann 1859-ben vonta ki a levelekből a primer alkaloidát, melyet ő kokainnak nevezett el. Ez a kristályszerű anyag viszont már nem tartalmazta a levélben megtalálható mérséklő összetevőket, így egy rendkívül addiktív szer szabadult el. Miután 1885-

előállítás és terjesztése magával hozta a kolumbiai társadalom úgazdagjainak felemelkedését.⁹ Ugyan jelen szövegben főképp az ezt követő időszak egyik, ha nem a legjelentősebb szereplőjével foglalkozunk, fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a problémák nagy része azóta is megoldatlan. Az ország a kokaintermesztés egyik központjává vált Ecuador és Bolívia mellett¹⁰, a lakosság jelentős hányada közvetve vagy közvetlenül ennek a növénynek a termesztéséből és feldolgozásából él, illetve a különböző gerillaszervezetek tevékenységének mérséklésével sem szűnt meg a probléma. Ezen tényezők az Egyesült Államokat is érdekelté tették az 1980-as évektől kezdődően, mivel az egyik legfontosabb dél-amerikai szövetségesének bukása a belső polgárháborús viszonyok miatt nyilvánvalóan nem állt az érdekében. Emellett igyekeztek az Egyesült Államokba tartó kábítószerkereskedelmet még a kiinduló pontján elfojtani, azonban számos ígéretes kezdeményezés – lásd *Plan Colombia* a Bush-adminisztráció évei alatt – ellenére a helyzet többé-kevésbé manapság is változatlan.¹¹

II. PABLO ESCOBAR ÉLETRAJZOK ELLENTMONDÁSAI

Abel Escobar földműves és Hermilda Gaviria általános iskolai tanítónő 7 gyermekes családjából Pablo a harmadik gyermek volt a sorban. Medellín környékén töltötte ifjúkorát, ahol Pablo általános iskoláit a környéken végezte el, 15 éves korában a la pazi Antioquai Liceumban folytatta tanulmányait. Életét alapjaiban határozta meg a *La Violencia* jelensége. A polgárháborús viszonyok politikai beállítottságára is hatottak, hiszen ekkor kiengesztelhetetlen ellentétek húzódtak a liberálisok és a konzervatívok között, Medellín pedig éppen a kolumbiai liberalizmus központja volt. Születésének helye így determinálta Escobar baloldali, egyes esetekben marxista érdeklődését. Gimnáziumi éveiben kezdte meg bűnözői tevékenységét sírkövek rablásával és hamisított diplomákkal, ami az autók eltulajdonításán át elvezetett a „Marlboro háborúig”.¹² A jövedelmező cigarettacsempészetben már elkezdhetette elsajátítani a drogbárói lét alapjait.¹³

Ugyan édesanyja nyomására beiratkozott Medellín-i Autonóm Egyetemre, de azt egy szemeszter után félbehagyta, mert egyrészt itt nem találta meg a számításait, másrészt gyorsan akart pénzt keresni. Sokkal otthonosabban mozgott a saját körzetében, ahol a dominanciája ellen fellépőkkel kérdés nélkül elbánt. Egy helyit lábon is lőtt, elfogták és bebörtönözték, majd kiengedték, mivel a vádakat visszavonták. Elképzeléseinek igazolást adva anyagi jóléte is kezdett megmutatkozni, 1973-ban nyitott megtakarítási számláján 9 hónap alatt már több mint 110 ezer pesója volt (4700 dollár akkori árfolyamon). Feleségét, Maria Victoria Eugenia Henaot is ekkor ismerte meg. Már az udvarlás időszakában

re a mellékhatások kezdtek világossá válni, a használata visszaesett, fogyasztása általában az elit kiváltságává vált, melyet erősített, hogy az Egyesült Államokban rendkívül szigorú kábítószer-ellenes törvényeket fogadtak el – amin felül a kisebbségek droghasználatát erősen büntették – így mire Pablo Escobar megjelent a színen, az addiktív hatásai a köztudatban elfelejtődtek. Forrás: ATWOOD, 2020. 44-60. o.

⁹ BÁCS, HEGEDŰS, 2019. 93-97. o.; SKIDMORE, SMITH, GREEN, 2010. 194-198. o.; MOLNÁR, 2006. 57-58. o.; BUDAI, 2017. 69. o.; HEGEDŰS, 2017. 45-47. o.

¹⁰ Ebben sokak szerint szerepet játszott, hogy az alapokat az 1970-es években lefektették marihuána termesztésével és kereskedelmével, illetve ekkor a kokaint nagyobb mennyiségben előállító országok és a fő piacnak tekintett Egyesült Államok között helyezkedett el úgy, hogy nyitott volt mindkét óceán felé.

¹¹ BÁCS, HEGEDŰS, 2019. 96-100. o.

¹² A cigaretta csempészetért folytatott konfliktussorozat Kolumbiában.

¹³ DEAS, 1993.; ESCOBAR, 2017. 111-124. o.

többször megcsalta, ennek ellenére Victoria mindvégig vele maradt. 1976-ban összeházasodtak, kapcsolatuk hullámvölgyekkel tarkítva Escobar haláláig tartott.¹⁴

1974-ben Escobart ismét letartóztatták egy lopott jármű miatt, majd a *La Ladera* börtönbe szállították, ahol megismerkedett a „Keresztapával”, Alberto Prietoval, a csempészetrel foglalkozó maffiózóval¹⁵, aki a csempészarukat a Panama közeli Urabában szerezte be, majd Medellínben és Kolumbia más pontjain továbbadott rajtuk. Ő tőle tanulta meg Escobar, hogy hasznos a politika szereplőivel és a bírakkal a jó viszony fenntartása. Két hónapot töltött letartóztatásban, ezalatt összebarátkoztak, majd Prieto segített Escobarnak eltüntetni az autólopás bizonyítékait, így a bíró kénytelen volt felmenteni. Gustavo Gaviriával¹⁶ a maffiavezér mellé szegődtek, aki alkalmazta őket csempészszállítmányai kíséretéért. Rövid időn belül hírnévre tettek szert különös kegyetlenségük és sikerességük miatt. Ekkor ismerkedett meg a kokainnal, amit Prieto négy főváros közeli kis házban állított elő Ecuadorból és Bolíviából származó kokapasztából. Escobar ezt követően maga is Ecuadorba utazott, hogy megvásárolja az első adag (hat kilogramm) kokapasztáját, amelyből egy kilogramm kokaint tudott előállítani. Ennek piaci ára akkor 6000 dollár volt. Ezután nem volt megállás, belekezdtek a saját „konyhájuk”¹⁷ működtetésébe, egyre nagyobb mennyiséget gyártva. Ekkor szervezte be első külsős társát Jorge Galeant Gustavo Gaviria és Mario Henao¹⁸ mellé. Az ország elhelyezkedésében rejlő lehetőséget látta meg korán Escobar, aki kíméletlenül lecsapott a kínálkozó üzleti lehetőségre 1975 során. Egyes állítások szerint megölte munkaadóját és mentorát, Prietot¹⁹, hogy az ő szervezetéből kezdje felépíteni a Medellín kartellt, amelyhez foghatót azelőtt még nem láttak a bűnszervezetek történetében.²⁰ Escobar régi vágyát tudta beteljesíteni, amikor 30 éves kora előtt milliommossá vált. 27 éves korában már 100 millió pesója volt a bankban (akkori árfolyamon: 3,25 millió dollár).²¹

1976-ban ismét összeütközött a törvénnyel, mivel egy ecuadori kokainszállítmánnyal lépett az országba és a DAS (*Departamento Administrativo de Seguridad*) ügynökeit sem tudta megvesztegetni, letartóztatták. Egy éjszaka után az ügynökség fogdájából átszállították bűntársaival együtt a Bellavista börtönbe, ahol megismerkedett Jorge „el Negro” Pabónnal, aki később fontos szerepet játszott mind a Cali, mind a Medellín kartell életében. Megtalálva a kiskaput kérvényezték, hogy az ügyet helyezték át az ecuadori határra, Pasto városába, ahol a szállítmányt az állam lefoglalta. Mivel Pastóban a bírák és az őrök is rendkívül korruptak voltak, öt havi bebörtönzés után Pablo, Mario és Gustavo szabadulhattak.²²

Ebben az időszakban viszonylag könnyű volt útvonalat találni az Egyesült Államokba, mivel sem a reptereken, sem a kikötőkben nem volt komoly ellenőrzés. Legtöbbször még álcázni sem kellett a szállítmányt. Ekkor még nem létezett átvilágítás,

¹⁴ ESCOBAR, 2017. 124-127. o.; HENAO, 2019. 132-141. o.

¹⁵ Főként whiskey, cigaretta, elektronikai berendezések csempészete kötődik hozzá.

¹⁶ Pablo Escobar unokatestvére, aki végig kitartva mellette 1990-ben halt meg az ellenük irányuló egyik hajtóvadászatban.

¹⁷ A „konyha” kifejezés az angolban használt *drug kitchen* kifejezésből jön, mivel a *drug laboratory* a legális gyógyszeripari épületeket jelöli.

¹⁸ Escobar feleségének Victoria Henaonak a testvére.

¹⁹ A *Kings of Cocaine* című könyv szerint Fabio vagy Jorge Ochoa, későbbi szövetségesek álltak a gyilkosság mögött.

²⁰ ATWOOD, 2020. 22. o.

²¹ ESCOBAR, 2017. 127-136. o.

²² ESCOBAR, 2017. 137-141. o.; ATWOOD, 2020. 20-22. o.

drogkereső kutya, sem a DEA²³ ügynökei. Emellett fontos megjegyezni, hogy ekkor még az Egyesült Államok számos megkerülhetetlen szereplője is érdekelt volt ezen kereskedelemben, amely csökkentette a kockázatot is. Egy kilogramm kokain Kolumbiában 6 ezer dollárt ér szállítással és biztonsági pénzzel²⁴ együtt, Floridában ugyanennyi mennyiségű kábítószerért 20 ezret, míg New Yorkban akár 30 ezer dollárt is adtak érte.²⁵

A terjeszkedés folytatódott, mivel az ecuadoriak után a perui kokainpaszta termelőkkel is megállapodtak, majd profi pilóták beszerzésével a világ vezető drogkereskedőivé váltak. A Medellín kartell gyakorlatilag 1976-tól működött, de hivatalosan 1981-ben egy rendezvényen Escobar legnagyobb, első számú birtokán (*Hacienda Nápoles*) alakult meg. Tagjai a vezető Pablo Escobar mellett Gonzalo Rodríguez Gacha (*El Mexicano*)²⁶, Gerardo „Kiko” Moncada, Fernando és Jorge Galeano, az Ochoa-testvérek²⁷ és Elkin Correa voltak. Hozzájuk csatlakozott a neonáci beállítottságú Carlos Ledher²⁸, aki biztosította a Bahamai Közösség területén lévő magánszigetét, hogy a repülők annak leszállópályáján tankolhassanak útközben, kikerülve más állami kézen lévő reptereket. Az 1980-as évek közepéig még a tengeren szállított áru is jelentős volt. A banánokba csomagolt kokain módszere annyira sikeres volt, hogy egyszer sem lepleződtek le, amelynek köszönhetően az ún. Banánút rendkívül jövedelmezőnek számított.²⁹ Az új útvonalakkal kapcsolatban érdemes még megemlíteni Kubát, ami ekkor fontos ugrópontnak számított. Az országban a baloldali, szovjetek által támogatott vezetés magas rangú katonatisztjeinek lefizetésével zajlott a csempészet. Jorge „Cocodrilo” Avendaño fogadta a Kolumbiából érkező repülőket, majd csónakon küldte az anyagot tovább Miami-ba. Ez a módszer addig működött, amíg le nem leplezték ezeket a tiszteteket, akiket hazaárulás vádjával kivégeztek.³⁰ Mivel a kereskedelem nagyobb hasznot hozott és kevésbé volt kockázatos, mint az előállítás, utóbbival egy idő után felhagyott. 1981 végére Escobar megszilárdította pozícióját, mint a világ első számú kokainkereskedője³¹, azonban egyéb céljai is voltak. „Nagyon jó, akkor már megvan a gazdasági hatalmunk, és most csatába indulunk a politikáért is”³² – jelentette ki állítólag a fia elmondása szerint.

A politikai szférába az Egyesült Államokkal kötött 1979-es kiadatási egyezmény útján került.³³ A kezdeményezés mögé beállította a kolumbiai maffiózók nagy részét, velük

²³ *Drug Enforcement Administration*, amely 1973-tól működik, azonban ekkor még Mexikóra és az ottani marihuána termesztésre fókuszált az ügynökség.

²⁴ A biztonsági pénz jelen értelmében nem azonos a maffiák esetében használatos védelmi pénzzel. Itt a kábítószer-kereskedelem során az adott szállítmány biztosítása és biztonságának szavatolása érdekében a különböző személyeknek, állami intézményeknek kifizetett kenőpénzről van szó, mellyel garantálható a célba juttatása az adott árunak.

²⁵ ESCOBAR, 2017. 212. o.

²⁶ El Mexicano, alias José Gonzalo Rodríguez Gacha a hírhedt Medellín kartell egyik vezetője, és egyik leggazdagabb bűnözője volt. Halála – 1989. december 15-én – nagy csapás volt a szervezetnek, bár ekkora már kisebb szerepet vállalt, mivel nem akart részese lenni a narcoterrorizmus következtében elburjánzó erőszaknak.

²⁷ Jorge Luis Ochoa Vásquez, Fabio Ochoa Vásquez és Juan David Ochoa Vásquez akik az Ochoa-klán részeként fontos szerepet játszottak a Medellín kartell életében és a legnagyobb nevek között voltak a szervezetben. Jorge Luis 5 év börtön után szabadult, Fabio 1999 óta 30 éves börtönbüntetését tölti az USA-ban, míg Juan David 2013-ban elhunyt.

²⁸ Lásd bővebben itt: RENNE, 2018.

²⁹ Egy alkalommal 800 kilogramm mennyiségű árut lehetett átlagosan szállítani. Igazán gazdaggá „La Fania” tette, amely halliszt közé pakolt kokaint szállított, egy fordulóval akár 4 tonnányit is.

³⁰ ESCOBAR, 2017. 214-232. o.

³¹ PABLO ESCOBAR BIOGRAPHY, 2014.

³² ESCOBAR, 2017. 232. o.

³³ ESCOBAR, 2017. 240. o.

együtt kívánt a hagyományos politikai elit ellen vonulni. Ekkor még feltörekvő vállalkozóként ismerték őket, akiket Kolumbia újjgazdagaiként mutattak be a közvéleménynek. 1982-ben végül alsóházi helyettes képviselőnek választották.³⁴ Fellélegezhetett egy kis időre, mivel mentelmi joga birtokában egyelőre jogi következményektől nem kellett tartania. Segítette, hogy a konzervatív elnök Belisario Betancur³⁵ inkább a gerillák leszerelésére helyezte a hangsúlyt. A következő években fegyverszüneti megállapodást kötött mind a FARC-cal, mind az M-19-cel.³⁶ Ugyan Escobar politikusként a szegények felkarolásáért is felemelte a szavát (például a „Medellín Nyomortanyák Nélkül” - *Medellín sin Tugurios* nevű kezdeményezésével), sosem feledte ezalatt a rövid idő alatt, hogy a kiadatás eltörlése miatt akart bekerülni a Kongresszusba. „Inkább egy sír Kolumbiában...” kezdetű mondatával lehetne talán a legjobban jellemezni képviselői karrierjét és annak bukását. 1983 augusztusában Betancur elnök bejelentette első miniszteri kinevezését, nevezetesen az igazságügyi miniszterét, Rodrigo Lara Bonillaét. Programjában a drogkereskedők elleni fellépést sürgette, annak ellenére, hogy a kampánya során pénzt fogadott el tőlük, így hamar a bukás szélére sodródott. Escobar sikere nem volt tartós, mivel az *El Espectador*³⁷ egy héttel a miniszterrel kapcsolatos kellemetlen információk után nyilvánosságra hozta, hogy Escobar képviselőt négy társával együtt 1976-ban letartóztatták 19 font kokainpasztával.³⁸ Először érezhette magát a közvélemény és az állami szervek célkeresztjében, mivel Gustavo Zuluaga, a tizedik kerület fellebbviteli bíróságának bírója ismét megnyitotta az 1976-os ügyben nyomozó DAS ügynökök halálával kapcsolatos lezárt ügyet, az Egyesült Államok visszavonta a vízumát, továbbá október 26-án teljes egyetértésben a Kongresszusban a képviselői mentelmi jogától is megfosztották. Bosszúból elrendelte Lara Bonilla, igazságügyi miniszter meggyilkolását. 1984. április 30-án a miniszter egy fehér Mercedes Benzben utazott fegyvertelenül a 117-es úton Észak-Bogotában, amikor járművét megközelítette egy piros motorkerékpár, melynek utasa, Iván Darío Guizado Álvarez több sorozatot adott le automata fegyveréből, kioltva a 37 éves politikus életét.³⁹

A kormány ezek után totális háborút hirdetett a drogkereskedelemmel szemben, szorgalmazták a drogbárók kiadatását, így a bűnszervezetek vezetői is a hajtóvadászat homlokterébe kerültek a frissen beiktatott elnöknél.⁴⁰ Escobar és a kartellek vezetői –

³⁴ Escobar a kampányát az MRL (Liberális Megújodás Mozgalma) színeiben kezdte el, amely párt Luis Carlos Galán elnökjelöltségét támogatta, mivel annak eszméit követte. Öt hét után az elnökjelölt visszavonta az MRL támogatását Antioquiában, annak állítólagos politikai tiszteletlensége és erkölcstelensége miatt. A listát vezető Jairo Ortega azonban elérte, hogy rövid időn belül csatlakozhassanak Alberto Santofimio Botero tolimai politikus Népi Alternatíva nevű mozgalomához. Forrás: ESCOBAR, 2017. 235-256. o.

³⁵ Hivatali ideje: 1982. 08. 07. - 1986. 08. 07.

³⁶ COLOMBIA, COLOMBIA, 1930-2000, THE GROWTH OF DRUG TRAFFICKING AND GUERRILLA WARFARE, 2020.

³⁷ Az *El Espectador* Kolumbia legrégebbi újsága, amelynek története az 1980-as években több pont is összefonódott Pablo Escobaréval. Az ország történéseinek őszinte bemutatása egyet jelentett a kábítószer-kereskedelem mindenkori történéseinek leírásával is, amelyet ráadásul rendkívül kritikus szemszögből tettek meg. Escobar haragja egy ponton már a lap főszerkesztője ellen irányult, mivel 1986-ban Guillermo Cano ellen sikeres merényletet követtek el. Ennek ellenére az *El Espectador* tovább folytatta a független újságírást ebben a témában is, amely további verbális és tényleges reakciókat - pl.: bombamerénylet a főhadiszállásuknál – is vont maga után.

³⁸ ESCOBAR, 2017. 235-256. o.; ATWOOD, 2020. 75-82. o.

³⁹ ATWOOD, 2020. 75-93. o.; ESCOBAR, 2017. 257-297. o.; MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA, 2020.

⁴⁰ Ekkor még együttműködtek a rivalizáló Cali kartellel és gerillaszervezetekkel is, azonban egy megkísérelt (Carlos Lehder elleni) és egy megvalósult emberrablás (Martha Nieves Ochoa – Ochoa-klán tagja, a testvérek húga) után a korábbi együttműködés is megszűnt, sőt a két kartell létrehozta a MAS-t (*Muerte a Secuestradores*, magyarul a Halál az Emberrablókra).

Gustavo Gaviria, Carlos Ledher, az Ochoa és ekkor még a Rodríguez Orejuela testvérek (Cali kartell fejei) is⁴¹ – Panamába menekültek. Ők mind Panama vezetőjének, Manuel Antonio Noriega tábornoknak⁴² a védelme alatt álltak. Az 1984-es panamai választások teremtettek lehetőséget a helyzet rendezésére, kolumbiai megfigyelők érkeztek, így pár órányi egyeztetés után a kartellvezérek összeültek a delegációval. Az ajánlat lényegében teljes iparáguk felszámolását foglalta magában⁴³ cserébe a felfüggesztett börtönbüntetésért és a kiadatás eltörléséért. A kormány hajlott az egyezésre, ám az *El Tiempo* című lap tudomást szerzett a találkozóóról, így megghiúsult a megállapodás.⁴⁴

Escobar és köre végül Panamában sem maradhatott, mivel félték az Egyesült Államok befolyásától, így Nicaraguába tették át székhelyüket, ahol állami beleegyezéssel telepedtek le. Az áttelepülést követően engedélyt kaptak a kokainkereskedelem folytatására is bizonyos gazdasági javakért cserébe, mert a sandinista⁴⁵ vezetésű ország az Egyesült Államok által bevezetett embargók miatt a gazdasági nehézségekkel küzdött. A birodalom azonban nem épült újra egyből, ezért az útvonalak, laborok kialakításában az elhíresült pilóta, Barry Seal és „*El Mexicano*” segédkezett. Seal szerepe kiemelkedő, mivel az első hatszáz kilogrammos szállítmány bepakolásakor a DEA számára lefotózta a kifutón várakozó Pablot és a nicaraguai belügyminisztérium alkalmazottait. Néhány héttel később több amerikai lap is megjelentette a képet, ami kétélű fegyvernek bizonyult. Egyrészt leleplezte Escobart, másrészt a sandinista rezsimet is, hogy maffiózókkal szövetséges, emiatt vissza kellett térniük Kolumbiába. A fotók az Egyesült Államok kábítószer ellen vívott háborújának közepébe helyezték, mivel július 19-én Herbert Shapiro, floridai bíró elfogatóparancsot adott ki Escobarral szemben kokaincsempészet miatt. A fotó nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban a különböző szemszögből megírt életrajzok tanulmányozása során ezen a ponton számos esetben más motivációt kerül említésre. Jellemző, hogy a családja által elmondottak szerint a pilóta önös érdekeket követve lépett be a Medellín kartellbe, majd később a DEA nyomására fordult munkaadója ellen. Shaun Atwood a maga írásában azt állítja ezzel szemben, hogy Barry Seal a kezdetektől fogva a DEA beépített embere volt, akinek a feladata az volt, hogy terhelő információt szerezzen Pablo Escobar ellen. A nicaraguai esettel többszörösen teljesítette a feladatát, melyet követően a republikánus kormányok által kezdeményezett drogháború homlokterébe,

⁴¹ A későbbiekben viszont konfliktusba keveredtek New York felosztásán, hogy ki hol rendelkezessen a városban a kokain terjesztése felett, míg ez még tovább súlyosodott azzal, hogy a Rodríguez Orejuela testvérek nem voltak egy idő után hajlandók tovább finanszírozni a szélmalomharcot a politika ellen.

⁴² Manuel Antonio Noriega: A tábornok az USA támogatását élvezte, azóta mióta a CIA egy különleges kiképzésre beszervezte perui tanulmányai során. Az 1968-as panamai katonai puccs után folyamatosan lépdelt felfelé, mígnem átvette az ország irányítását 1981-ben de facto vezetőként. Az USA-hoz való kötődése 1988-ig tartott, amíg hasznosnak bizonyult a nicaraguai kontrák támogatásában. Egy idő után a brutalitása már elviselhetetlenné vált a Reagan-kormányzatnak, főleg politikai ellenfele, Hugo Spadafora meggyilkolását követően. 1989-ben a Bush-adminisztráció rezsimváltást hajtott végre a Panamában élő amerikaiakra leselkedő veszélyre hivatkozva, majd Floridában 1992-ben számos vádpontban bűnösnek találták, 40 év szövetségi börtönbüntetésre ítélték, 2007-ben szabadult. 2011-ben Panamába történt visszatérésekor szintén börtönbe került. Itt halt meg 83 évesen 2017. május 29-én. Forrás: TRAN, 2010.

⁴³ Ide sorolható az ültetvények felégetése, laborok lerombolása, útvonalak felfedése, repülőgépek átadása, kifutópályák felszámolása.

⁴⁴ RIDING, 1984.

⁴⁵ Nicaragua vezetését 1980-as évek elején átvevő párt, amelyet 1961-ben alapított gerillamozgalmként Carlos Fonseca, majd halála után az örökségét Daniel Ortega vitte tovább és őrzi a mai napig. A hidegháború utolsó évtizedében viszont a balos beállítottságú országot fenyegetésként értékelte a Reagan-adminisztráció, így megakadályozandó a térségre való kihatását és „elkubásodását”, különböző lépéseket tettek. Ezek részét képezte az ellenálló kontrák támogatása és szankciók bevezetése. Forrás: SKIDMORE, SMITH, GREEN, 2010. 102–103. o.

illetve középpontjába emelhetette a kolumbiait. Meglátásom szerint ennek kissé ellentmond a tény, hogy Seal elutasította a tanúvédelmi programban való részvételt – melyet minden bizonnyal a kábítószer-ellenes ügynökség tagjaként nem tett volna meg –, így végül a bosszú elérhette 1986. február 19-én.⁴⁶

Kolumbiában a lelepleződés ellenére, mindössze Lara meggyilkolásával kapcsolatban emeltek ellene vádat a bogotái Legfelsőbb Bíróságon. 1985. január 6-án Betancur elnök engedélyezte az első kiadatásokat az Egyesült Államokba, bár ekkor még csak kisebb személyek estek ennek áldozatul. Escobar erre válaszul kiadta a parancsot az elnök autójának felrobbantására, ám négy sikertelen merényletet is túlélte. Kolumbiában többfrontos háború tört ki, mivel június 19-én az M-19 nevű paramilitáris csoport bejelentette a fegyvernyugvás végét. Escobar családja szerint a Medellín kartell és kiemelten annak feje szövetkezett – egy bérgyilkosa állítása szerint 2 millió dollár értékű támogatást biztosítva – a baloldali ideológiájú gerillákkal. Állításuk szerint közösen tervezték meg az Igazságügyi Palota elfoglalását. Az akciótól remélték az éppen folyó kiadatási ügyek megakasztását, netán teljes leállítását, az akták megsemmisítését. Az akciót végül 1985. november 6-án hajtották végre, amely során több mint száz ember halt meg (katonák, gerillák és a Legfelsőbb Bíróság tagjai). Az elnök – aki kijelentette, nem tárgyal gerillákkal – inkább a katonák bevetését választotta, végül a támadókat megölték és megtisztították az épületet. A családja szerint tehát akár közvetve, akár közvetlenül, de tevékeny szerepet vállalt az akció kivitelezésében. Igazolással szolgálhat az, hogy megsemmisültek az irattárban a kiadatásra vonatkozó akták, köztük az övé is. Egyesek azt állítják, hogy a támadás a gerillák művelete volt, azonban az eseményeket összemosták a droggartellel és annak vezetőjével, hogy további indokot szolgáltatassanak az Egyesült Államok részvételére a kolumbiai konfliktusban. A kibontakozó szembenállás számos prominens, kiadás-párti személy halálához és a Kiadathatók Nemzeti Fórumának Escobar általi megalakulásához vezetett.⁴⁷ Ekkor jelentős sikert könyvelhetett el, hiszen a kiadatásról szóló 1979-es egyezményt a Legfelsőbb Bíróság alkotmányellenesnek találta.⁴⁸

A következő ciklusban az újonnan hivatalba lépő elnök, Virgilio Barco Vargas⁴⁹ alatt ért a csúcspontjára az állam és érdekeltségei elleni narcoterrorizmus.⁵⁰ A jelentősebb fejlemények közé az állam részéről idesorolható a kiadatásról szóló döntés megkerülése, amely a bírósági eljárás kihagyásával egy régi egyezményre hivatkozva történhetett meg. A kolumbiai vezetés fellépésének sorát bővítette Jorge Ochoa elfogása Valle del Cuacában 1987 végén. A másik oldalról pedig egymást követték a terrorcselekmények, emberrablások, gyilkosságok, amiben részt vettek mind a gerillák, mind az Escobar által vezetett Medellín kartell is. Ezek a csoportok így próbáltak nyomást gyakorolni a kormányzatra jobb tárgyalási pozíció érdekében, sőt Rodríguez Gacha segítségével elkezdtek erősíteni a paramilitáris egységeiket is. Ezzel párhuzamosan a Cali kartelltől is egyértelmű hadüzenet érkezett 1988. január 13-án, amikor az egyik keresztapa, Hélmer

⁴⁶ Lásd bővebben itt: RENNIE, 2019.

⁴⁷ COLOMBIA REPORTS, 2016.; ESCOBAR, 2017. 287-292. o.

⁴⁸ ESCOBAR, 2017. 303. o.

⁴⁹ Hivatali ideje: 1986. 08. 07. – 1990. 08. 07.

⁵⁰ COLOMBIA, COLOMBIA, 1930-2000, THE GROWTH OF DRUG TRAFFICKING AND GUERRILLA WARFARE, 2020.

„Pacho” Herrera⁵¹ kiadta a parancsot a Mónaco épület parkolójában álló jármű autóbombaként való alkalmazására. *El Patrón* egy közeli birtokon bujkált, de a családja a nyolcemeletes otthonuk felső szintjén volt. A robbantás előzménye a fia által leírtak alapján és mások véleménye szerint is egy apróbb ügy⁵² miatti összekülönbözés volt. Ez lett a *casus belli*-je a két nagy kartell között kirobbanó háborúnak, amely nem minden esetben korlátozódott a szervezett bűnözés köreire, számos esetben az állam érdekeltségeit és a hivatásos szerveket is érintette.⁵³

A legtöbb áldozatot hozó évben, 1989-ben számos, főként két olyan kiemelt jelentőségű merénylet vagy annak kísérlete történt, amely egy egész generáció számára meghatározóvá vált. Escobar számára is sorsfordítóak voltak az események, minden az addiginál kiterjedtebb hajtóvadászat indult ellene, így rejtkehelyeit napról napra kellett változtatni. Ekkor jelentette be Luis Carlos Galán, hogy visszatér az Új Liberalizmus párt színeiben és indul az elnökválasztáson. A bosszúból elrendelt gyilkosságot második próbálkozásra Bogotában szervezték. „*El Mexicano*” a DAS-sal való összeköttetése révén megtudta, hogy a főváros melletti Soacha település főterén tart egy kampányeseményt 1989. augusztus 18-án. A Plaza de Soachán este nyolc órakor a liberális elnökjelölt merénylet áldozata lett az Escobarhoz köthető bérgyilkos, Jaime Rueda Rocha által. Ezzel egy napon szintén végeztek az antioquai rendőrfőkapitánnyal, Valdemar Franklin Quintero ezredessel is.⁵⁴

A másik akció César Gaviria ellen irányult, aki mint a legerősebb, megmaradó liberális elnökjelölt, ragaszkodott a kiadatás kérdéséhez. Védelme erős volt, ezért a hagyományos módszerek nem voltak alkalmasak, így a repülőgépet akarták megtámadni. Az Escobar fia által elmondottak szerint egy gyógyíthatatlan beteg fiút béreltek fel, hogy vigye fel a bombát a gépre egy bőröndben, majd aktiválja a levegőben. Ezt a fiút később „svájcként” emlegették, ami a „szuicid” szóból ered. Carlos Castaño viszont a bombát úgy állította be, hogy 10 km magasban mindenképp aktiválódjon, ha a „svájci” meggondolná magát. Kiderítették, hogy vannak a politikus számára foglalt helyek az Avianca 1803-as számú, november 27-i gépére Bogotából Caliba. Gaviria elnökjelölt azonban lekéste a gépet. Ez az eset volt talán mindközül a legkegyetlenebb. A nyomozásba beszálló FBI egyből terrortámadásról beszélt, melyet később a Kolumbiai Légügyi Hivatal is megerősített. Az elkövetőt viszonylag könnyű volt kideríteni, mivel a robbanást követő első órában a Kiadathatók magukra vállalták a merénylet elkövetését. Sokan nem értenek egyet a „svájciról” szóló történetekkel, így egy másik leírás szerint két bérgyilkos vitte fel a gépre a bombát. A két lehetséges magyarázatban közös pont az F15-ös szék, mivel az első detonáció itt történt. A terrortámadás tényéhez nem fér sok kétség, ám még 2017-ben is jelent meg olyan cikk az *El Espectador* hasábjain, miszerint mindössze egy balesetről volt szó.⁵⁵

⁵¹ Hélmer „Pacho” Herrera a Cali kartell négy keresztapjának egyike a Rodríguez Orejuela testvérek, Gilberto és Miguel, illetve José „Chepe” Santacruz Londoño mellett. Magas rangja különös, hiszen ezen a szinten rendkívül fiatalnak számított, ráadásul a homoszexualitása ritkán volt elfogadott ezekben a körökben ebben az időszakban.

⁵² Hangozzon bármennyire is banálisan, a két nagy kartell között kirobbanó háborút Pablo egyik barátjának ex-felesége okozta. Amíg a férje börtönben ült, elhagyta őt egy caliért. Amikor Escobar a jogos bosszút kérte számon barátja nevében az Orejuela testvérektől, nem várt ellenállásba ütközött.

⁵³ MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA, 2020., MARCOS, 2018.

⁵⁴ MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA, 2020.

⁵⁵ SAMPER, 2020., REDACCIÓN NACIONAL, 2021., MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA, 2020.

Ebben az évben az állammal és a calikkal vívott háború mellett 1989. december 15-én súlyosabb csapást kellett elkönyvelni a Medellín kartellnek is, hiszen „*El Mexicano*”-t egy rendőri rajtaütés során megölték a fiával együtt Covenasban. Az 1990-es év első felének számos bombamerénylete után, melyek addig csak a cali érdekeltségeit – például *Drogas la Rebeja* gyógyszerlánc – fenyegették, egy közvetlenebb támadást is terveztek. Célpontja a *Hacienda Mónaco* elleni bombamerénylet kitervelője, a négy cali keresztapa egyike, Hélder „Pacho” Herrera volt, aki azonban sértetlenül elmenekült *Hacienda los Cocos* nevű birtokról, ahol a Cali kartell fontosabb tagjai gyűltek össze.⁵⁶

Ezen sokirányú küzdelem és a folyamatos menekülés végül a sarokba szorította Escobart, viszont a kegyetlen akcióinak következtében elérte, hogy megváltoztassák az alkotmányt, mely kimondta a törvénytelenységét az Egyesült Államokba vagy más külföldi országokba való kiadatásnak.⁵⁷ Ezért cserébe 1991 júniusában végül börtönbe vonult, ugyan még ha csak az általa épített *La Catedral*-ba is, ahol a kormány emberei és katonák őrizték, de egy percig sem volt kérdés, hogy innen tudja majd újraszervezni a kokainkereskedelmet és folytatni a háborúját a Cali kartellel szemben.⁵⁸ Ez a helyzet azonban paradox módon a kormányt is megnyugtatta, mert így még ha csupán papíron is, de börtönben tudhatták az állam egyik legnagyobb ellenségét. Az itteni életnek meg nem erősített feltételezések szerint – bár minden jel ezek legitimitására utal – az vetett véget, hogy megölték az épületben „Kiko” Moncadát és Fernando Galeanót.⁵⁹ Mindketten Escobar lehűségesebb pénzügyi támogatói voltak, azonban egy nap nem érkezett meg a szokásos összeg, amely a háború folytatásához kellett volna, ráadásul Escobar úgy értesült, hogy a partnerei a calikkal tárgyalnak. Moncada és Galeano is a helyzetet tisztázni és tárgyalni ment a börtönbe, de azóta sem kerültek elő. Ez a Castaño (Carlos⁶⁰ és Fidel) testvéreket arra sarkallta, hogy nyíltan átálljanak a Cali kartellhez.⁶¹

A börtönből való szökés után ismét felállt a rendőrség különleges alakulata, a Keresőosztag (*Bloque de Búsqueda*), ami több ezer házkutatást folytatott le szerte az országban. Sorra adták fel magukat az Escobarhoz hűséges emberek, mint például bérgyilkosa: „Popeye” és fivére, Roberto Escobar. Számukra a rendőrség erélyesebb fellépésén túl motivációt jelenthetett a *los Pepes* (*People Persecuted by Pablo Escobar*) színrelépése is, mely a levadászni kívánt drogbáró kegyetlen módszereit felhasználva végzett minden hozzá köthető személlyel. Ennek az illegalitásban fogant szerveződésnek a tagjai voltak a rivális kartellek vezetői, mint a Cali kartell, amely főként pénzügyi támogatóként volt jelen, a Medellín kartellből kiteszítottak, illetve paramilitáris csoportosulások, mint a korábban említett Castaño-féle AUC. Marc Bowden szavai szerint pontosan egy ilyen jellegű csoport vált vele szemben szükségessé, amely ugyanúgy

⁵⁶ REDD, 2021.

⁵⁷ Az új alkotmányról szóló tárgyalások elsősorban Venezuelában, Caracasban és Mexikóban, Tlaxcalában zajlottak, melybe az elnök belevonta a gerillákat (FARC, ELN), illetve a különböző drogbárókat és paramilitáris vezetőket. Forrás: COLOMBIA, COLOMBIA, 1930-2000, THE GROWTH OF DRUG TRAFFICKING AND GUERRILLA WARFARE, 2020., ROJAS-SOTELO, 2014. 220. o.

⁵⁸ ESCOBAR, 2017. 365-472. o.; ATWOOD, 2020. 252-289. o.; WILLS FONTECHA, VELASQUEZ, 2019. 87-93. o.; 127-136. o.

⁵⁹ WILLS FONTECHA, VELASQUEZ, 2019. 136-140. o.

⁶⁰ Carlos Castaño Gil, aki Escobar körével együtt emelkedett fel, de igazán hírhedtté utóbbi halála után vált, amikor Kolumbia talán legbefolyásosabb személyisége lett belőle 2004-es haláláig paramilitáris alakulatai (AUC – *Autodefensas Unidas de Colombia*) révén, melyek az ország számos részén komoly befolyással rendelkeztek.

⁶¹ ESCOBAR, 2017. 365-472. o.

illegálisan és erkölcsileg megkérdőjelezhető módon cselekedett, mint a célszemély.⁶² Segítette őket, hogy olykor információkat kaptak a kolumbiai rendőrségtől és az amerikai hírszerzőktől, ha olyan helyzet alakult ki, amelyet rendőrségi hatáskörön belül nem lehetett volna megoldani.⁶³ A börtönből való szökést követően, 1993-ra Escobar hatalma hiába volt már a múlté, személye még így is veszélyt jelentett a rivális kartelleknek, sőt magának a kolumbiai államnak is. December 2-án éppen a fiával folytatott telefonbeszélgetést, amelyet azzal az ígérettel szakított félbe, hogy visszahívja. Hét perc elteltével egy rendőrnő hívta a fiút, aki közölte: az apját megölték az Obelisco bevásárlóközpont közelében. Halálának pontos körülményeiről és a végzetes lövést leadó személy kilétéről számos spekuláció született azóta is. A 2014-ben megjelent *Így öltük meg a főnököt (Así matamos al Patrón)* című könyv alapján, Diego Murillo Bejarano⁶⁴, alias „Don Berna” szerint a testvére, Rodolfo, vagyis „Semilla” sütötte el a puskát, amely Escobart megölte.⁶⁵ Ezen gondolatmenet alapján a *los Pepes* tagjai lehetnek a kivégzők, amelyet több korábbi DEA ügynök is támogat. A helyszín bemérését azonban szinte biztosan a rendőrség Keresőosztágának rádiós alakulata végezte, így valószínűsíthető, hogy a rendőrökből és katonákból összeállított egység, a Keresőosztag lehetett a helyszínen, amikor betörték a lakásba. A halálos lövés akár tőlük is származhat, amelyet a hivatalos jelentések, illetve a holttesttel készült képek is alátámasztanak.⁶⁶ Érdekesség, hogy a jelentés az esetről tartalmaz még egy golyó ütötte sebet Escobar bal combján, ám a holttestével készült képen nem tűnik véresnek és a boncolás sem írt erről többet. Ezen felül volt egy harmadik lőtt seb is, amit fia így kommentál: *„Természetesen nem szeretnék újabb vitát generálni, de egészen biztos vagyok benne, hogy ezt a lövést édesapám maga adta le, hiszen a bemeneti seb pontosan ott van, ahol mindig mutatta, hogy föbbe fogja löni magát, ha valaha élve kapják el: a jobb fülénél.”*⁶⁷

III. HATÁSAI A HALÁLA UTÁN

A mai popkulturális vonatkozásra már a bevezetésben is tettünk utalást, amely alatt azt értjük, hogy Pablo Escobar személye a 2010-es években sok esetben érezhető, hogy példakép-szerű vonásokat szerzett. Az emberek a különböző sorozatoknak, filmeknek, műalkotásoknak⁶⁸ és egyéb megjelenéseknek köszönhetően – főleg a fiatalabb generációk tagjai – hajlamosabbak enyhe romantikus nosztalgiával visszatekinteni a bűnöző történetére, elhanyagolva fontos részleteket, gyilkosságokat és az ország polgárháborúhoz hasonlatos éveit.

Paradox módon az életének, tevékenységének tanulságai nagy hatást gyakoroltak a rivális kartellek mindennapjaira is, hiszen a hibáiból – politikai szerepvállalás, nagy

⁶² Lásd bővebben: DELONG, 2021.

⁶³ MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA, 2020.

⁶⁴ Diego Murillo Bejarano, ismertebb nevén „Don Berna” fiatal korában az EPL gerillájaként kezdte a pályafutását, majd a kokain kereskedelmének felfutásával az Envigado kartell vezetőjévé vált, amely pozícióban a Galeano-klánnal együttműködve a Medellín kartell alá tagozódott be. Miután elvesztették Escobar támogatását a los Pepes részévé álltak, amelynek felbomlása után továbbra is együttműködött a Castaño-fivérekkel az AUC egyik vezetőjeként. Jelenleg pedig az Egyesült Államokban tölti a börtönbüntetését.

⁶⁵ ESCOBAR, 2017. 468. o.

⁶⁶ WOODY, 2016., CAWLEY, 2014.

⁶⁷ ESCOBAR, 2017. 469. o.

⁶⁸ Lsd. például Fernando Botero kolumbiai festőművész Escobar haláláról készült 1999-es művét, *Death of Pablo Escobar* néven, illetve Gabriel García Márquez 1996-os *Egy emberrablás története (Noticia de un secuestro)* c. szépirodalmi művét.

nyilvánosság szerzése, túlzott erőszak – tanulva például a Cali kartell is sikeresebben tudta elrejtetni a tevékenységét, legális úton meggazdagodott vállalkozók álcája mögé rejtőzve. A DEA-vel, a *los Pepes*-sel és egyéb Escobar-ellenes szervezetekkel való együttműködés, információ-megosztás miatt azonban felkerült az Egyesült Államok kábítószer-kereskedelem ellen vívott háborújának célpontjai közé. A piacon keletkezett hatalmi űrt nem élvezhették sokáig hiszen az 1990-as években a kartell keresztpáit is utolérte az igazságszolgáltatás. Ezt követően a kolumbiai kokainkereskedelem átalakult, megváltoztak az aranykornak tekintett időszak jellemzői. A kábítószer beszerzéséért, előállításáért, terjesztéséért kisebb egységek váltak felelőssé, melyek főleg vagy a paramilitáris, jobboldali szervezet, az AUC, vagy a FARC és egyéb gerillaszervezetek ernyője alá tartoztak. A 2000-es évek változásait követően ezek az ernyőszervezetek is fokozatosan eltűntek, így mára a kolumbiai kokainpiac apróbb, sokszor névtelen szereplőkből áll, amelyre tökéletes példa az *InSight Crime* oknyomozó portál egyik oknyomozó riportja, „*Memo Fantasma*” története.⁶⁹

Az életének utóhatásai a társadalom szélesebb rétegeit is érintették, például Kolumbia, főként Medellín alacsonyabb szociális társadalmi státuszú csoportjai népi hősként, egyfajta Robin Hoodként tekintettek rá, aki fejlesztette a kerületeiket, ingyen otthonokat, sportpályákat, -létesítményeket biztosított számukra. Úgy vélték a szervezetében való részvétellel pénzhez, egyfajta jövőképhez jutottak, mivel ezeket az emberek sok esetben a kolumbiai kormány teljesen magára hagyta. Mára ez a megközelítés a köreikben is változóban van, hiszen szembesültek az általa elkövetett tettek kegyetlenségével és az állam életére gyakorolt hatásaival. A több ezer áldozat és megnyomorított élet mellett – ha nem is lehet teljes mértékben Escobar felelőségének tekinteni – hozzájárulója volt annak, hogy az ország gazdasági helyzete is folyamatosan romlott, hiszen a több éves erőszak elriasztotta a potenciális befektetőket, illetve az illegális kereskedelem, így a drogkereskedelem bevételeiből az állam nem részesedett. Tulajdonképpen kijelenthető, hogy Kolumbia meggyengülve került ki ezekből az évtizedekből, illetve a teljes körű kilábalást azóta is nehezíti az ország helyzetének összetettsége és az instabil régiók megléte. Értem ezalatt a korábban bemutatott FARC-békefolyamat nyitva hagyott kérdéseit, mely számos szakadár alegység helyzetét nem tudta rendezni, amelyek tovább folytatják a küzdelmüket a központi hatalom és a többi paramilitáris szervezet – ELN, Urabeños – ellen. A 2020-as évekre erőszak főleg az esőerdőkkel borított területekre, így a déli, Ecuadorhoz közeli Cauca, Putumayo és Nariño, illetve a Venezuelához közeli Norte De Santander (Catatumbo környéke) tartományokra korlátozódik.⁷⁰ Ezek a régiók történetesen a kokaintermesztés központjai, továbbá hagyományosan az őslakosok és afro-kolumbiaiak által lakott területek, amelyek további dimenziókat visznek ezen konfliktusba.⁷¹

KONKLÚZIÓ

Pablo Escobar történelmünk során az alvilági szereplők egyik legjelentősebb alakja, akinek káros öröksége az utókor életének részévé vált, ezért szükséges megvizsgálni a személyéhez és tetteihez való viszonyulást napjainkban is. Az 1980-90-es években

⁶⁹ BECKER, 2013., PHELAN, 2019., WOODY, 2017.

⁷⁰ Manapság azonban nem ritkaság, ha olyan kikötőket és hozzájuk közelebb eső, nagyobb városokat is érint ez a jelenség, mint Baranquilla, Cali és Buenaventura.

⁷¹ POBUTSKY, 2013. 684-699. o.; ANDERSON, 2018.; POSADA, 2021.

történetek ismerte nélkül a mai, modern Kolumbia biztonsági kihívásaival sem lehet foglalkozni, hiszen a 2020-as évek eleji drogkereskedelem alapjai is az Escobar alatti években vagy nem sokkal utána gyökereznek, megkerülhetetlenné téve a drogbáró tevékenységét. Az elemzés megírására továbbá az a jelenség sarkallt minket, hogy manapság sokkal többet foglalkozunk Escobarral kapcsolatban a szimpatikus antihős toposzával, mint a kegyetlenségekkel, amik ezrek életét nyomorították meg. Ennek okán a főbb eseményeket igyekeztünk többféle nézőpontból bemutatni, amely eredményeként az olvasó egy összetettebb képet láthat úgy is, hogy nem éreztük tisztünknek eldönteni az egyes leírások közül melyik a leginkább hiteles. Ilyen bizonytalan pontokat képez az önéletrajzban például Barry Seal motivációja a főnöke lebuktatására, Escobarnak az Igazságügyi Palota elleni támadásban betöltött szerepe, akár a tényleges hatalmának, befolyásának a kérdése, a Gaviria elleni merénylet kivitelezésének körülményei, illetve nem utolsósorban a halálának okozója. Sajnálatos módon igazságot ezekben minden kétséget kizárólag csak maga Escobar tehetne, de talán ez a rejtélyesség teszi vonzóvá a személyét újabb generációk számára. A lehető legteljesebb képet azonban lehetőleg minden érdeklődőnek érdemes látnia.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ANDERSON, JON LEE (2018). The Afterlife of Pablo Escobar – In Colombia a drug lord's posthumous celebrity brings profits and controversy. The New Yorker. Letöltés helye: <https://www.newyorker.com/magazine/2018/03/05/the-afterlife-of-pablo-escobar> (Letöltve: 2022. 01. 11.)
- ATWOOD, SHAUN (2020). Pablo Escobar Drogháború. Budapest: Ulpius Baráti Kör
- BÁCS ZOLTÁN GYÖRGY, HEGEDŰS BARBARA (2019). Kolumbia. In: Bács Z. Gy., Hegedűs B., Racs M. K., Soltész B., Sente-Varga M. Dél-Amerika a 21. században – társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusok. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó
- BECKER, SARAH (2013). The Effects of the Drug Cartels on Medellín and the Colombian State. Waltham, Massachusetts: Brandeis University
- BUDAI ÁDÁM (2017). A Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők (FARC): múlt, jelen, jövő. Nemzet és Biztonság. 10(2), 68-94., Letöltés helye: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/neb2017-02-06_budai_a_-_a_kolumbiai_forradalmi_fegyveres_erok_farc_mult_jelen_jovo.pdf (Letöltve: 2022. 01. 28.)
- CAWLEY, MARGUERITE (2014). Who Really Killed Pablo Escobar?. InSight Crime. Letöltés helye: <https://www.insightcrime.org/news/brief/who-really-killed-pablo-escobar/> (Letöltve: 2020. 05. 08.)
- COLOMBIA, COLOMBIA, 1930-2000, THE GROWTH OF DRUG TRAFFICKING AND GUERRILLA WARFARE (2020). Britannica. Letöltés helye: <https://www.britannica.com/place/Colombia/The-growth-of-drug-trafficking-and-guerrilla-warfare> (Letöltve: 2022. 01. 18.)
- COLOMBIA REPORTS (2016). 1985 Palace of Justice siege. Colombia Reports. Letöltés helye: <https://colombiareports.com/palace-justice/> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
- DEAS, MALCOLM (1993). Obituary: Pablo Escobar. Independent, Letöltés helye: <https://www.independent.co.uk/news/people/obituary-pablo-escobar-1465149.html> (Letöltve: 2020. 03. 21.)

- DELONG, WILLIAM (2021). The Story of Los Pepes, The Vigilantes Who Waged War on Pablo Escobar. AllThatsInteresting. Letöltés helye: <https://allthatsinteresting.com/los-pepes> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
- ESCOBAR, JUAN PABLO (2017). Apám, a drogbáró. Budapest: Helikon Kiadó
- GUGLIOTTA, GUY; LEEN, JEFF (1989). Kings of Cocaine. New York: Harper and Row
- HENAO, VICTORIA EUGENIA (2019). Mrs Escobar. Budapest: Ulpius Baráti Kör
- HEGEDŰS BARBARA (2017). Történelmi lépés Kolumbiában – a békefolyamat eredményei a FARC gerillaszervezettel. Nemzet és Biztonság, 10(5), 45-60., Letöltés helye: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2017_05_04_hegedus_b_-_tortenelmi_lepes_kolumbiaban-a_bekefolyamat_eredmenyei_a_farc_gerillaszervezettel.pdf (Letöltve: 2022. 01. 28.)
- LILÓN, D.; DANTAS DA CRUZ, M.; SÁNCHEZ ROMÁN, J. A.; NAGY M.; SANTOSNÉ BLASTIK M.; SEMSEY V.; SZILÁGYI Á. J. (2013). Latin-Amerika 1750-1840 - A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig. Budapest: L'Harmattan Kiadó
- MARCOS, ANA (2018). Why Pablo Escobar is anything but cool. El País. Letöltés helye: https://english.elpais.com/elpais/2018/08/31/inenglish/1535708632_118999.html (Letöltve: 2020. 09. 25.)
- MEDELLÍN ABRAZA SU HISTORIA (2020). Letöltés helye: <https://www.medellinabrazasuhistoria.com> (Letöltve: 2020. 04. 04.)
- MOLNÁR GÁBOR (2006). Gerillák nyomában – A kolumbiai gerillaháború. Belvedere. 18(3-4), 57-59., Letöltés helye: http://acta.bibl.u-szeged.hu/5054/1/belvedere_2006_003_004_057-059.pdf (Letöltve: 2022. 01. 28.)
- PABLO ESCOBAR BIOGRAPHY. BIOGRAPHY. Letöltés helye: <https://www.biography.com/crime-figure/pablo-escobar> (Letöltve 2020. 03. 12.)
- PHELAN, ALEXANDRA (2019). Pablo Escobar and the legacy of drug warfare in Latin America. The Conversation. Letöltés helye: <http://theconversation.com/pablo-escobar-and-the-legacy-of-drug-warfare-in-latin-america-21061> (Letöltve: 2020. 04. 05.)
- POBUTSKY, ALDONA BIALOWAS (2013). Peddling Pablo: Escobar's Cultural Renaissance. Hispania. 96(4), 684-699. DOI azonosító: [10.1353/hpn.2013.0104](https://doi.org/10.1353/hpn.2013.0104) (Letöltve: 2022. 01. 28.)
- POSADA, JUAN DIEGO; ROBBINS, SETH (2021). Colombia's Cocaine Keeps On Reaching New Heights: UNODC Report. InSight Crime. Letöltés helye: <https://insightcrime.org/noticias/colombia-cocaine-keeps-reaching-new-heights-unodc/> (Letöltve: 2022. 04. 02.)
- REDACCIÓN NACIONAL (2021). Avianca 203, la historia que nunca nos contaron. El Espectador. Letöltés helye: <https://www.elespectador.com/noticias/nacional/avianca-203-historia-nunca-nos-contaron-articulo-667717> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
- REDD, WYATT (2021). The Story Of Pacho Herrera, The Cartel Boss Who Took On Pablo Escobar And Lived To Tell The Tale. AllThatsInteresting. Letöltés helye: <https://allthatsinteresting.com/pacho-herrera> (Letöltve: 2022. 01. 28.)
- RENNIE, DANIEL (2018). The Rise And Fall Carlos Lehder, The Nazi Who Shaped Pablo Escobar's Medellín Cartel. All That's Interesting. Letöltés helye: <https://allthatsinteresting.com/carlos-lehder> (Letöltve: 2022. 01. 19.)

- RENNIE, DANIEL (2019). Barry Seal: The Real Renegade Pilot Behind Tom Cruise's 'American Made'. AllThatsInteresting. Letöltés helye: <https://allthatsinteresting.com/barry-seal> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
- RIDING, ALAN (1984). Shaken Colombian Acts at Last on Drugs. The New York Times. Letöltés helye: <https://www.nytimes.com/1984/09/11/world/shaken-colombia-acts-at-last-on-drugs.html> (Letöltve: 2020. 05. 07.)
- ROJAS-SOTELO, MIGUEL L. (2014). Narcoaesthetics in Colombia, Mexico, and the United States: Death Narco, Narco Nations, Border States, Narcochingadazo?. Latin American Perspectives. 41(2), 215-231., Letöltés helye: <https://www.jstor.org/stable/24575508> (Letöltve: 2022/01/28)
- SAMPER, MARÍA ELVIRA (2020). Un episodio atroz recopilado en un libro: '1989'. El Tiempo. Letöltés helye: <https://www.eltiempo.com/justicia/hipotesis-del-atentado-contra-el-avion-de-avianca-libro-1989-437254> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
- SKIDMORE, THOMAS E.; SMITH, PETER H.; GREEN, JAMES N. (2010). Modern Latin America. New York, New York: Oxford University Press
- TRAN, MARK (2010). Manuel Noriega – from US friend to foe. The Guardian. Letöltés helye: <https://www.theguardian.com/world/2010/apr/27/manuel-noriega-us-friend-foe> (Letöltve: 2020. 05. 07.)
- WILLS FONTECHA, MARITZA NEILA; VELASQUEZ, JHON JAIRO (2019). Pablo Escobar bérgyilkosa voltam. Budapest: Ulpus Baráti Kör
- WOODY, CHRISTOPHER (2016). Pablo Escobar was gunned down 25 years ago – here are 3 theories about who took the Medellín kingpin's life. Business Insider. Letöltés helye: <https://www.businessinsider.com/who-killed-notorious-colombian-drug-kingpin-pablo-escobar-2016-12> (Letöltve: 2020. 03. 25.)
- WOODY, CHRISTOPHER (2017). What the Cali cartel learned from Pablo Escobar, according to a DEA agent who hunted both of them. Business Insider. Letöltés helye: <https://www.businessinsider.com/cali-cartel-learned-from-escobar-according-to-dea-agent-javier-pena-2017-9> (Letöltve: 2020. 04. 04.)